

Nogaj-Chachaj, Jolanta

Ósmy sezon badań na stanowisku 35 w Karmanowicach, gm. Wąwolnica, woj. lubelskie

---

Archeologia Polski Środkowowschodniej 1, 17-23

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JOLANTA NOGAJ-CHACHAJ

ÓSMY SEZON BADAŃ NA STANOWISKU 35 W KARMANOWICACH,
GM. WĄWOLNICA, WOJ. LUBELSKIE

Prace wykopaliskowe 1995 r. prowadzone były na stoku wzniesienia, gdzie zlokalizowane jest cmentarzysko oraz na kulminacji garbu, gdzie w trakcie badań powierzchniowych odkryto ślady wskazujące na istnienie osady. W sezonie 1995 r. przekopano 124 m² powierzchni cmentarzyska i około 31 m² na obszarze osady (łącznie 155 m²).

Cmentarzysko, na którym prace ratownicze trwają od 1987 r., znajduje się na rozległym południowym stoku lessowego garbu. W jesieni 1994 r. obok konstrukcji megalitycznych odkopanych w 1988 r. (J. Nogaj-Chachaj 1995) odnaleziono skupiska kamieni wapiennych, wskazujących na istnienie nowych grobów. Założone w pobliżu konstrukcji megalitycznych I/88 i III/89 wykopy doprowadziły do odkrycia dwóch grobów (nr 50/95 i 51/95). Na pierwszy z nich natrafiono tuż pod powierzchnią ziemi, na głębokości 0-10 cm. Zachowana w bardzo dobrym stanie komora grobowa miała wymiary 230-190 cm i swym kształtem zbliżona była do kwadratu (ryc. 1). Grób był zorientowany dłuższą osią wzdłuż kierunku N-S, z lekkim odchyleniem ku E. Pokrywa była nieco rozwleczona w stronę wschodnią.

W stropie grobu odnaleziono drobne fragmenty ceramiki kultury pucharów lejkowatych (dalej KPL), zęb dorosłego osobnika oraz mocno przepalone kawałki kości ludzkich. Komora grobowa była starannie wykonana z brył wapienia. Na jej dnie, wyłożonym luźnymi płaskimi wapieniakami, odkryto szczątki szkieletu dorosłego osobnika. Czaszka skierowana była na południe, a jej część twarzowa ku zachodowi. Zwłoki złożono do grobu w pozycji wyprostowanej, na wznak. Obok szkieletu znajdowały się dwa naczynia: amfora oraz flaszka z kryzą. Ponadto przy lewej kości ramieniowej ułożony był szytlet kościany (podobne dwa szytlety kościane, wykonane z kości śródstopia łosia, wraz z toporkiem z guzowatym obuchem, amforą, flaszką z kryzą oraz wiórem z krzemienia wołyńskiego odkryto na tym stanowisku w grobie nr 29/89 w 1989 roku) oraz romb wykonany z krzemienia czekoladowego. W zuchwie zmarłego natrafiono na ostrze krzemienne z takiego samego gatunku krzemienia (ryc. 2). Znalezienie czaszki zmarłego poniżej bocznej obstawy grobu pozwala sądzić, że konstrukcja grobowa została wzniesiona już po złożeniu zwłok na dnie komory.

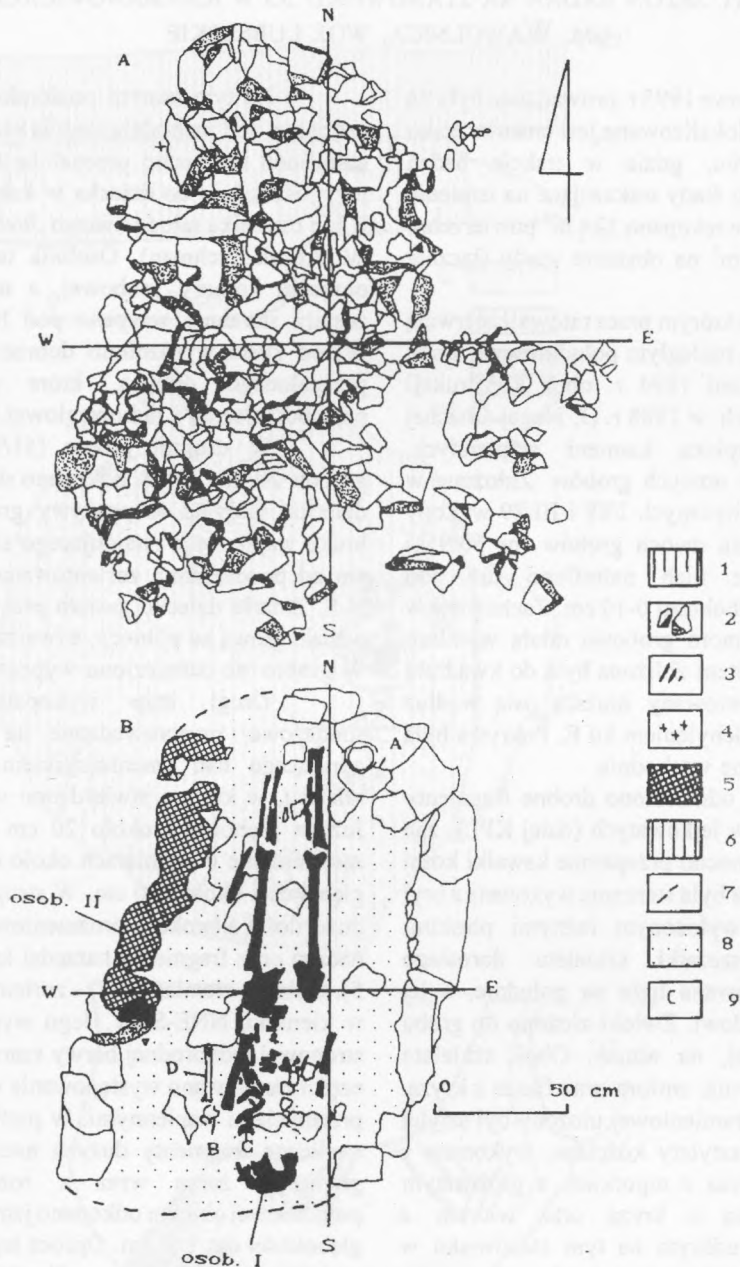
Na tym samym poziomie, co szkielet dorosłego osobnika, pod zachodnią częścią kamiennej obstawy grobu, natrafiono na mocno przepalone kości ludzkie, należące przypuszczalnie do dziecka w kategorii wiekowej *Infans II* lub osobnika młodocianego *Juvenis* (wstępna analiza dr W. Kozak-Zychman). Osobnik ten został spalony poza obrębem komory grobowej, a następnie jego szczątki zostały starannie wsypane pod boczną obstawę grobu. Wśród kości wyróżniono dobrze zachowane fragmenty przepalonego drewna, które pobrano do analizy paleobotanicznej i radiowęglowej.

W drugim grobie (51/95), położonym obok grobów 29/89 i 12/88, odkopano słabo zachowany szkielet dziecka. Główna oś pokrywy grobowej, zbudowanej z bruku wapiennego znajdującego się na głębokości ok. 20 cm od powierzchni, zorientowana była wzdłuż kierunku N-S. Zmarłe dziecko zostało przypuszczalnie ułożone na wznak, głową ku północy, a twarzą ku zachodowi (ryc. 3). W grobie nie odnaleziono wyposażenia.

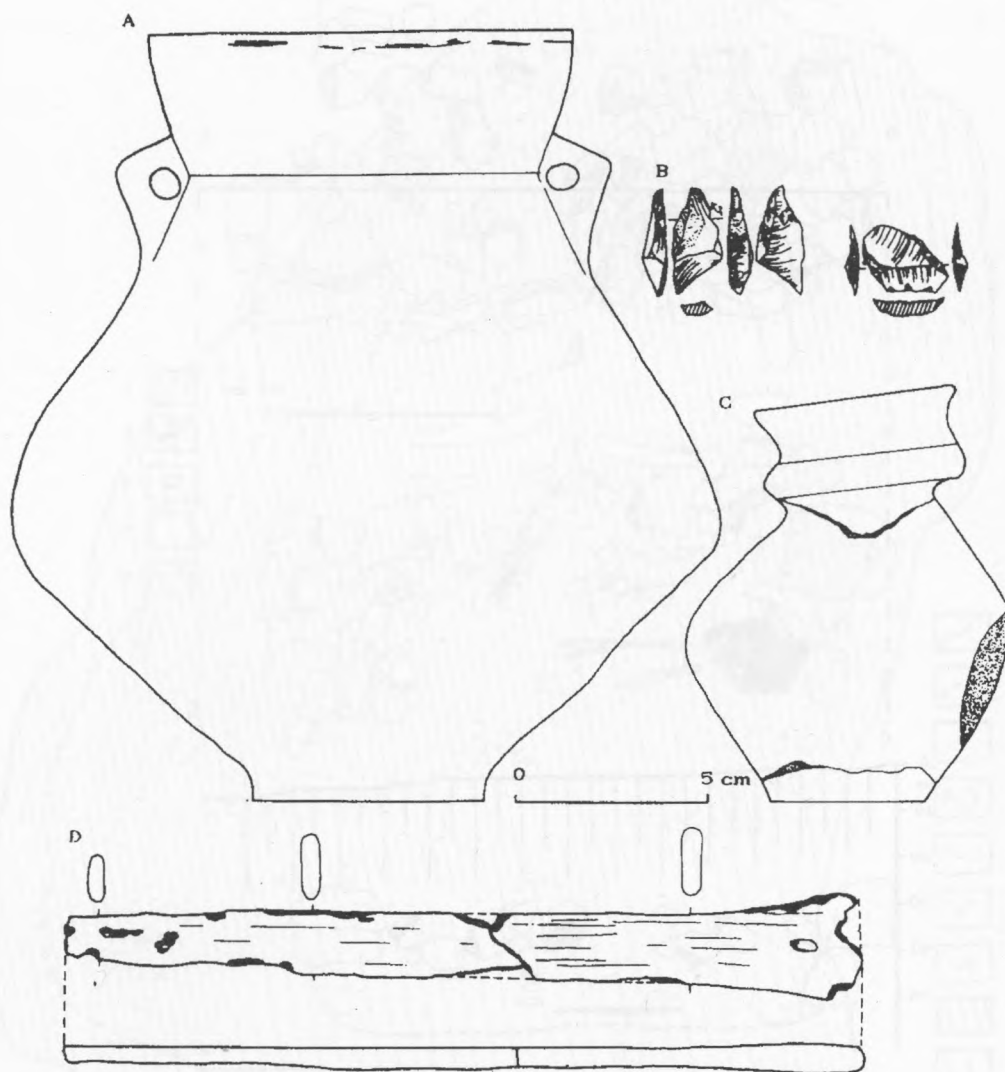
Drugi etap wykopalisk stanowiły prace sondażowe, przeprowadzone na szczycie wzniesienia, górującego nad cmentarzyskiem. Wykop założono w miejscu, w którym stwierdzono występowanie ceramiki. Już na głębokości około 20 cm natrafiono na rozległe zaciemnienie o wymiarach około 600 x 400 cm (ryc. 4) i głębokości około 130 cm. W stropie obiektu odnaleziono duże ilości ułamków ornamentowanych wylewów i den naczyń oraz fragmenty narzędzi krzemienych KPL (ryc. 5). Obiekt - ziemianka (?) - zorientowany był dłuższą osią w kierunku NNE-SSW. Jego wypełnisko było w części stropowej jednorodnej barwy szaro-czarnej. W środkowej części zanotowano występowanie warstw z bardzo silnymi przemyciami wapiennymi. W partii przydennej natrafiono na liczne fragmenty dużych naczyń KPL (ryc. 5) oraz granitowe żarna wraz z rozcieraczem. W części południowej obiektu odkopano jamę gospodarczą sięgającą głębokości ok. 140 cm. Oprócz tego odkryto dwie jamy o podobnym charakterze. Eksploracja ich nastąpi w kolejnym sezonie wykopaliskowym.

Wstępna analiza pozyskanego materiału (łącznie około 1000 fragmentów ceramiki i narzędzi krzemienych) pozwala na stwierdzenie istnienia na stanowisku 35 obiektu ziemiankowego o charakterze mieszkalnym.

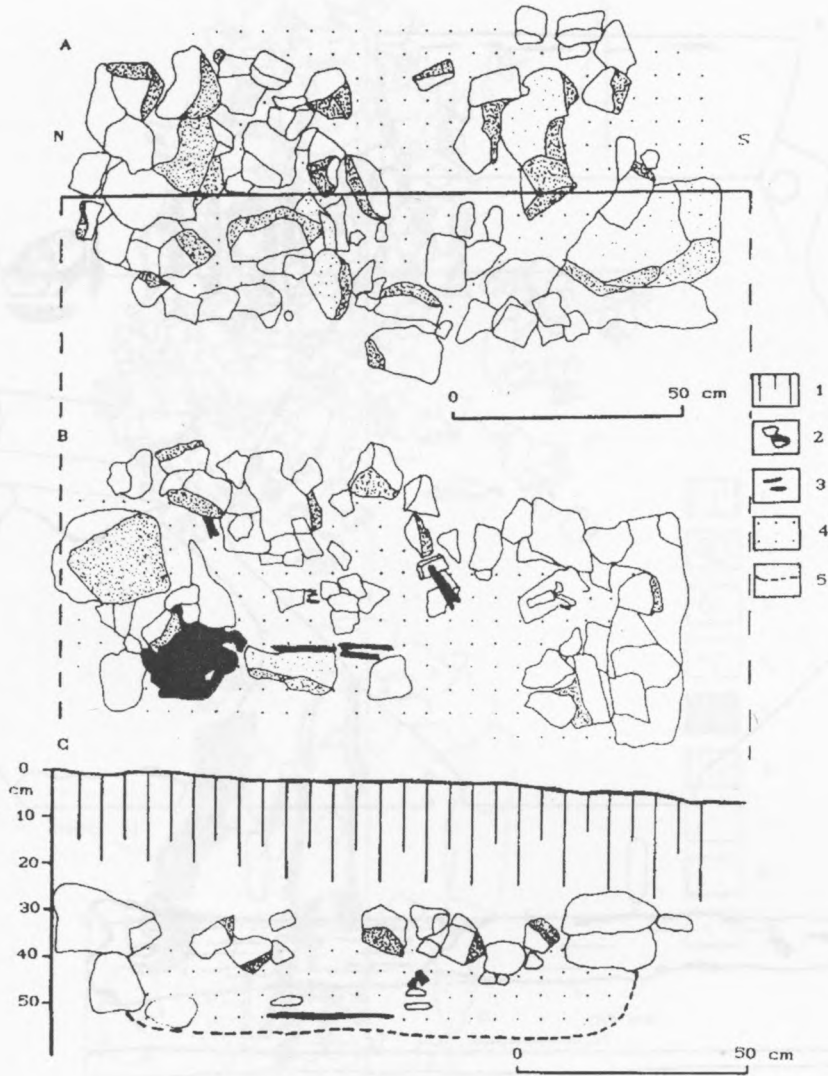

Ryc. 1. Karmanowice 35. Grób 50/95. A - zarys stropu grobu; B - poziom odkrycia szkieletu; 1 - humus; 2 - bruk wapienny; 3 - kości szkieletu; 4 - przepalone kości; 5 - przepalone kości dziecka; 6 - kamień granitowy; 7 - zarys jamy grobowej; 8 - less żółto-brązowy; 9 - narzędzia krzemienne.

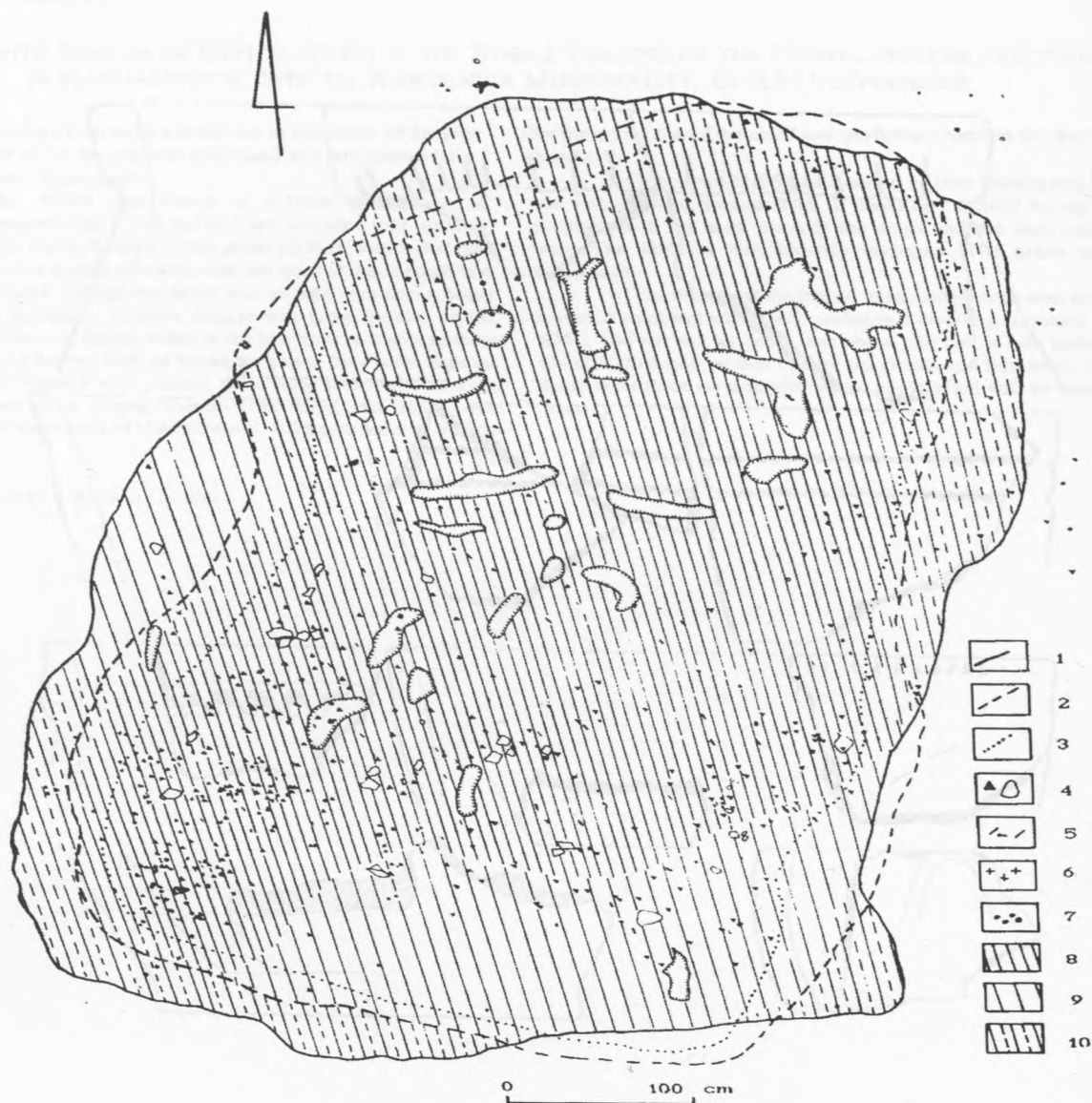

Ryc. 2. Karmanowice 35. Wyposażenie grobu 50/95.

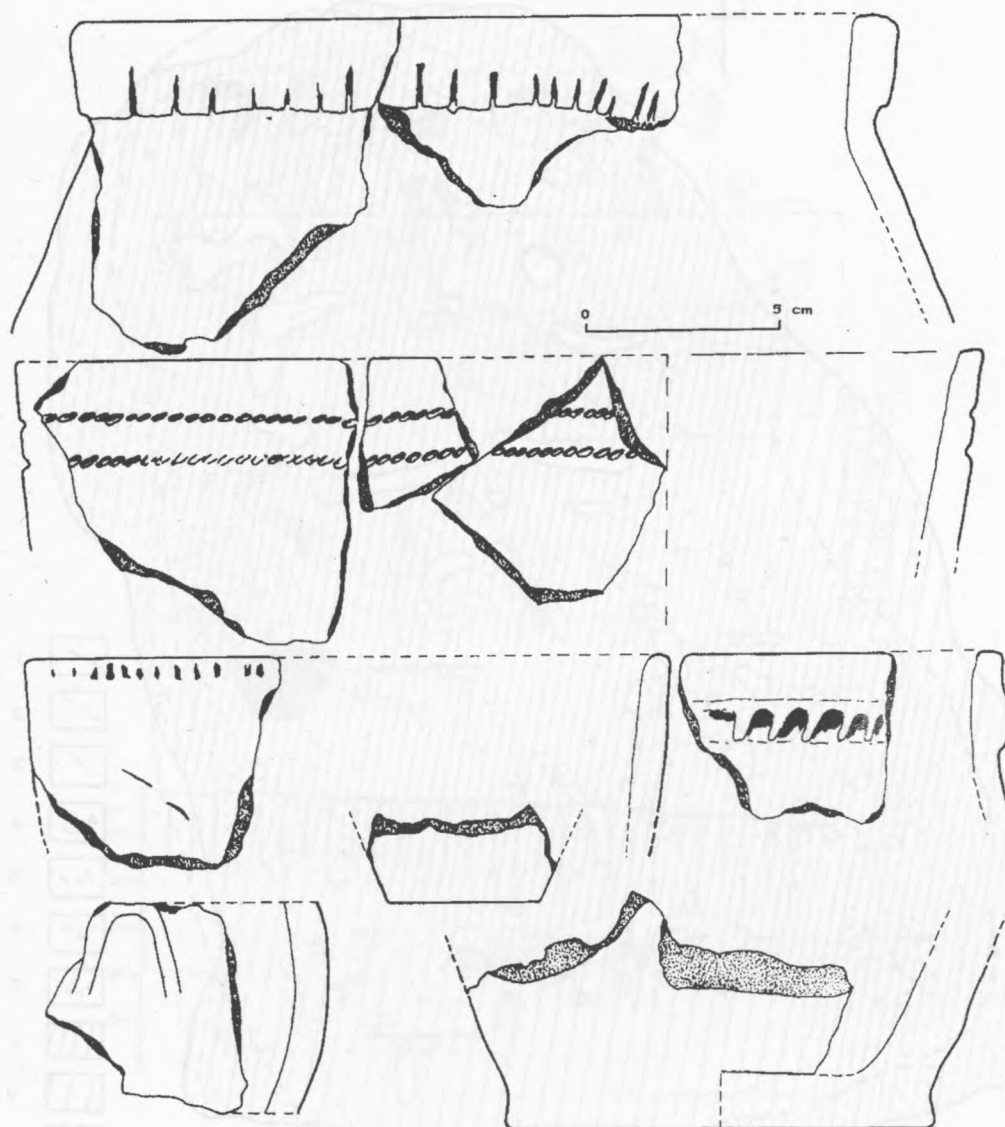

Ryc. 3. Karmanowice 35. Grób 51/95. A - zarys stropu grobu; B - poziom odkrycia szkieletu; C - profil grobu; 1 - humus; 2 - bruk wapienny; 3 - kości szkieletu; 4 - less żółto-brązowy; 5 - zarys jamy grobowej.

Ryc. 4. Karmanowice 35. Osada kultury pucharów lejkowatych. Obiekt I/95. 1 - zarys stropu obiektu na głębokości 20 cm; 2 - zarys stropu obiektu na głębokości 50 cm; 3 - zarys stropu obiektu na głębokości 100 cm; 4 - fragmenty ceramiki; 5 - fragmenty narzędzi krzemiennych; 6 - przepalone kości; 7 - polepa; 8 - less szaro-czarny, zgliniony; 9 - less brązowo-szary, zgliniony; 10 - less żółto-brązowy.

Ryc. 5. Karmanowice 35. Osada kultury pucharów lejkowatych - obiekt I/95. Przykłady form naczyń.

Literatura

- J. Nogaj-Chachaj
1988 Cmentarzysko kultury pucharów lejkowatych w Karmanowicach, stanowisko 35, gmina Wąwolnica, woj. lubelskie, Spr. UMCS, Lublin, s. 27-30.
- 1991 The stone-packed graves of the Funnel Beaker culture in Karmanowice, site 35, „Antiquity”, vol. 65, nr 248, s. 628-640.

JOLANTA NOGAJ-CHACHAJ

THE EIGHTH SEASON OF EXPLORATIONS IN THE BURIAL GROUND OF THE FUNNEL BEAKER CULTURE
IN KARMANOWICE, SITE 35, WĄWOLNICA MUNICIPALITY, LUBLIN VOIVODESHIP

In 1995 explorations were carried out in two areas of the site. The area of about 124 m² of the site was excavated and two graves (Nos. 50/95 and 51/95) were discovered.

Grave No. 50/95 was found in a fairly good state of preservation. It measured 230 x 190 cm and was oriented with its long axis towards the N-S. At the bottom of the grave pit there was a skeleton of a mature human, in a supine position, with the head towards south and face turned to the west. At the feet there was an amphora and a bottle with a rim at the shoulders. A bone dagger was lying beside. At the bottle a flint rhombus was found, while in the jaw bone of the dead there was stuck a point of brown flint. In the same grave, on a level with the dagger, under the western wall stoning there were uncovered strongly burnt out remains of a young human. The burnt out bones were intermingled with fragments of charred wood. All traces seem to indicate

that the cremation of the child was performed outside the described grave chamber.

Grave No. 51/95 had a casing of lime paving and its long axis was also oriented towards N-S. It contained a child buried in a supine position, with the head towards the north and the face turned towards west. The skeleton was severely damaged. The grave contained no equipment.

On the top of the hill an exploratory ditch was dug out which revealed an object which was probably a dwelling structure. It measured 600 x 400 cm and its depth was about 130 cm. It was found to contain about 1000 funnel beaker culture pot sherds and flint tools. In its vicinity there were three storage pits whose exploration will be carried out next year.

Katedra Archeologii UMCS w Lublinie